

Odziv anketi o katoličkom pokretu.*)

Gospodine uredniče!

Dakle ste se ipak odlučili na to, da otvorite anketu o hrvatskom katoličkom pokretu, o kojoj ste mi govorili još za dakovačkog sastanka. Odgovarajući na Vaše upite ne ću nabrajati pojedinosti, nego ću nastojati da pružim jednu sintezu glavnijih momenata. Držite li zgodnim, možete uvrstiti u „Život“ ove moje misli.

1. Kojim je plodovima urodio naš katolički pokret?

Iz katoličkog je pokreta u Hrvatskoj niknulo nekoliko jakih katoličkih ličnosti, koje su svagdje jasno se priznavali katolicima i nastojali, da prema katoličkim načelima udese svoj privatni i javni život. Spominjem samo pokojnike: Diva sa Krka, biskupa Mahnića, dra. Petra Rogulju, dra. Rudolfa Eckerta i Matiju Manjarića. O živima treba da šutim. Mlada generacija jakih pojedinaca stvorila je čitav katolički pokret, koji danas obuhvaća gotovo sva polja privatnog i javnog rada. Stvoreno je mnogo katoličkih vjerskih, prosvjetnih i stručnih organizacija, pojedinačnih i centralnih. Sve su idealno zamišljene, no nijesu sve dosljedno i sustavno provedene. Pojedina su udruženja, koja uživaju u našem narodu veliki ugled, kao n. pr. Društvo sv. Jeronima, bila posve tuda katoličkom pokretu i njegovim ciljevima, pa su mu se približila tek u najnovije vrijeme. Druga su društva, kao n. pr. Leonovo društvo, bila posve u rukama katoličkog pokreta, ali su zbog - posve blago rečeno - pasivne rezistencije mnogih katoličkih intelektualaca prestala živjeti. I onaj silni „Fiat lux“ Hrvatske Straže prestao je svijetliti. Nema urednika. . . A trebalo bi nam svijetlo i toplina „Hrvatske Straže“ za daljnju obranu, načelni rad i autokritiku! „Luč“ se održala. I to je simptomatično. Jer omladina je stvorila katolički pokret, omladina ga i danas još nosi na krilima svoga idealizma. Omladina je najviše radila i radi još i danas za katoličku obnovu — ali omladina radi i za hram, što ga grade slobodni zidari. . . Omladina radi za Krista i — ona druga — protiv Krista više, no što se na prvi površni pogled čini. . . . Ali toj omladini — našoj omladini — „Luč“ više nije, što je bila prva „Luč.“ I omladina danas uza sav svoj veliki idealizam i veliki broj ne stvara dosta pojedinaca. I zato „Luč“ nije više prva „Luč.“ Ni „Hrvatska Prosvjeta“ nije ono, što je bila, a nije nam ni izdaleka zamijenila „Hrvatsku Stražu.“ A — dozvolite, gospodine uredniče — ni „Život“ nije uza sve svoje odlike potpuno udovoljio našem očekivanju. . . čovjeka. Bilo bi vrlo korisno po mome shvaćanju, kad biste zamolili Vaše čitatelje, da kažu svoje misli i želje glede „Života“ kao lista za *unutarnju* kulturu.

*) *Opaska uredništva.* Uredništvo objelodanjuje poslane odgovore o anketi poštujući svačije mišljenje, ali izjavljuje, da tim samim još ne usvaja svih nazora iznesenih u odgovorima.

„Život“ bi po mom shvaćanju imao jednu od najvažnijih zadaća u katoličkoj obnovi: uzgajati unutarnjeg čovjeka i davati hranu unutarnjem životu duše, razuma i volje.

Mnogi i mnogi katolik gleda još uvijek skeptično na katolički pokret. Neki ga mrze, a neki ga i suzbijaju. O razlozima je najbolje šutjeti. Uza sve to katolički se pokret širi i osvaja jednu poziciju za drugom. Hoće li ih i održati? Hoće, bude li imao na svakom mjestu potpunog čovjeka! Slobodna zidarija budno pazi na svaki korak i pošlo joj je za rukom, da je pojedince i preotela, i to i one, koji su bili u prvim redovima rada... I još nešto: nekad u svijetu nepoznati, bili bismo i danas neznani, da nema katoličkog pokreta. Osobito iza posjeta kardinala Duboisa i mariborskog sastanka znade i veliki svijet i zanima se za katolički pokret među Hrvatima.

2. Koje su zapreke uspješnijem radu?

Nestašica novaca, materijalna bijeda, progoni, sve to ne može da bude glavnom zaprekom uspješnom radu Božjih vitezova. To samo uvećaje poživnost i jača pojedince. Nehaj mnogih katolika, pa i onih, koji bi bili najpozvaniji da sudjeluju u katoličkom pokretu, zapreka je doduše ekstenzivnom, ali ne smeta intenzivnom radu. I premda se u novije vrijeme opaža jaka tendencija vanjske ekspanzivnosti, držim, da je bolje raditi u dubinu nego u širinu. Age quod agis! Ne zalazimo u široke mase, dok nemamo dovoljno jakih pojedinaca. Tu je — mislim — korjen svenmu (u granicama, što ih je anketi postavilo uredništvo).

I onda, ma kako se činilo paradokсно, jedna je od najglavnijih zapreka uspješnijem radu žurni, grozničavi, neumorni i poživtvojni rad, bez obzira na okolinu, na takt, bez obzira kadkada i na načela, bez obzira na molitvu, bez obzira na zapuštanje samoga sebe. Raditi samo da se radi, to je „hereza rada,“ kako se izražava kardinal Mermillod*) i nije drugo, do li nesvijesna forma liberalizma i amerikanizma u katoličkom ruhu. Ova „hereza rada“ otuđuje, ne sjedinjuje, postizava efemerne uspjehe bengalske vatre, rezultira masom vanjski povezanom a ne živim organizmom.

3. Koje su glavne pogodbe uspješnom radu oko katoličke obnove?

Prvi je i glavni uvjet: jaki, dubokom vjerom i pobožnošću prožeti pojedinci. Dvanaest apostola obratilo je svijet kršćanstvu. Mahnić je slijedio primjer Isusov. Njegov je Petar — ili Pavao — bio Butković, a ostali apostoli nekolicina sveučilištaraca u Beču. Bilo ih je manje, nego apostola... Ovaj prvi i glavni uvjet naglasuje biskup Mahnić u mariborskoj poslanici i u razgovoru

*) Dom I. B. Chautard, L' Ame de tout Apostolat (Paris 1920, 10).

s urednikom „Časa.“ (Cf. *Čas*: 1920. str. 281 - 290). Tu upozoruje Mahnić i na drugi uvjet uspješnog rada jedinstvo i dogovor; nitko ništa na svoju ruku, sve u sporazumu! Svaki pojedinac treba da najprije sebe potpuno odgoji u katoličkim načelima. Dakle prije svega apsolutni i bezuvjetni *sentire cum Ecclesia*, zatim *prezir mode i fraze* i sustavni studij *kršćanske filozofije*, koja je temelj ne samo bogoslovlju, nego i socijalnim naukama i estetici i pedagogici. I kao što imade biti u idejnom radu princip *solidnost pojedinačkog odgoja, dubina, ne širina*, tako i u organizacijskom nastojanju. Ne proširivati krugove djelovanja, nego koncentrirati! Ne mase, nego pojedinci! A onda svakoga čovjeka na svoje mjesto, da svaki posao vode *stručnjaci!*

To je ono, što ljuđi mogu da učine ne zaboravljajući nikada:
. . . *Apollo rigavit, Deus autem incrementum dedit.*

Danas smijem reći, što sam za života biskupa Mahnića morao držati tajnom. Biskup se — kad czdravi — htio odreći biskupije i doći u Zagreb, da tamo odgoji barem nekoliko pojedinaca onim smjerom, koji je zacrtan đaštvu u mariborskoj poslanici i dru. Srebrničju, uredniku Časa, ležeći već na smrtnoj postelji. Hoćemo li poči mrtvome biskupu u pohode na Mirogoj kao masa ili kao pojedinci?

To je — mislim — centralno pitanje katoličke obnove u nas.

Dr. Dragutin Kniewald.

Indeks.

1. — Objava, što ju nam je donio Gospodin i Spasitelj naš Isus Krist, neizmjerne je cijene i vrijednosti, prvo stoga, što joj je na osobit način začetiik Bog, zatim što je sama u sebi tako divna i uzvišena i diže nas bliže Bogu, napokon što je ona sredstvo našega posvećenja i spasenja, čime postajemo dionici života i blaženstva Božjega, presveti preblaženi plod utjelovljenja, muke i smrti Spasiteljeve. Takovo i toliko blago Isus nije mogao da prepusti slučaju nit razornom djelovanju ljudskoga uma, koji je tako sklon na zablude i u najzamašnjim stvarima ljudske spoznaje i ljudskog djelovanja. Uovoljio je dakle božanski Spasitelj jednoj potrebi ljudske slabosti, kad je povjerio svoju svetu i spasonosnu istinu Crkvi, da ju ona čuva neokrnjenu i nepokvarenu do konca svijeta sred meteža i zbrke ljudskih misli i strasti.

Crkva dakle ima ne samo vlast nego i veliku neotklonivu dužnost, da taj sveti poklad brižno čuva i brani, kao nešto Kristovo, kao ono, što na svijetu ima cijenu najveću. Crkva je vazda bila svijesna ove svoje dužnosti pa je tu dužnost diljem vjekova i vršila. U red sredstava, što ih je u ovom znamenitom poslu upotrebljavala, ide i to, što je branila i što brani vjernicima da bez dopuštenja i bez dovoljna razloga čitaju spise protivne vjeri i ćudoređu.

Kad se izumom *Gutenbergovim* pored dobrih ideja počelo brzo širiti krivovjerje i drugi rdavi produkti ljudskog uma, opasnost je